Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
EVGENI TANCHEV
15 päivänä heinäkuuta 2021 [1]

Asia C-370/20

Pro Rauchfrei e.V.
vastaan
JS e.K.

(Ennakkoratkaisupyyntö – Bundesgerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa))

Direktiivi 2014/40/EU – Terveysvaroitukset, jotka kussakin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisessa myyntipäällyksessä on oltava – Tupakkatuoteautomaatti – 2 artiklan 40 alakohta – Markkinoille saattamisen käsite – 8 artiklan 3 kohta – Kielto, jonka mukaan ”muu seikka ei saa peittää” terveysvaroituksia – 8 artiklan 8 kohta – Vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten, jotka on suunnattu kuluttajille unionissa, kuvien käsite

1. Pääasia koskee automaatissa myytävien tupakkatuotteiden pakkausmerkintöjä ja myyntipäällyksiä. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/40/EU [2] edellytetään, että kussakin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa on oltava direktiivissä säädetyt terveysvaroitukset. Kyseisen direktiivin 8 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että näiden varoitusten on oltava täysin näkyvissä myös niin, etteivät tietyt seikat peitä niitä. Bundesgerichtshofin (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) ratkaistavana on kysymys siitä, rikotaanko kieltoa, jonka mukaan terveysvaroituksia ei saa peittää, jos savukepakkausten terveysvaroitukset eivät ole näkyvissä pakkausten ollessa automaatin sisällä. Jotta näin olisi, automaattia olisi pidettävä varoitukset peittävänä seikkana, jollaisia ovat esimerkiksi kääreet ja päällykset, joihin direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdassa viitataan nimenomaisesti, mitä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää kyseenalaisena.

2. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös tiedustelee, onko kyse direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdan, jonka mukaan vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten *kuvissa* on myös oltava terveysvaroitukset, rikkomisesta. Pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan automaatin painikkeissa, joita käytetään tuotteiden valitsemiseen, ovat nimittäin näkyvissä eri savukemerkkien kuvat. Herääkin kysymys, voidaanko näitä kuvia pitää direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuina kuvina, jolloin niissä olisi oltava terveysvaroitukset, joita niissä ei ole.

[1] Alkuperäinen kieli: englanti.

[2] Tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä sekä direktiivin 2001/37/EY kumoamisesta 3.4.2014 annettu direktiivi (EUVL 2014, L 127, s. 1 ja oikaisu EUVL 2015, L 150, s. 24).

3. Nyt käsiteltävä asia tarjoaa siten unionin tuomioistuimelle tilaisuuden lausua tupakkatuoteautomaatin yhteydessä sen vaatimuksen ulottuvuudesta, että direktiivissä 2014/40 säädetyt terveysvaroitukset on oltava paitsi kussakin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa myös kyseisen pakkauksen kuvissa.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Euroopan unionin oikeus

4. Direktiivin 2014/40 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

– –

(40) ’markkinoille saattamisella’ tuotteiden asettamista unionissa sijaitsevien kuluttajien saataville, niiden valmistuspaikasta riippumatta, maksusta tai ilman maksua, mukaan luettuna etämyynnin kautta. Rajatylittävän etämyynnin tapauksessa katsotaan, että tuote on saatettu markkinoille siinä jäsenvaltiossa, jossa kuluttaja sijaitsee;

– –”

5. Direktiivin 2014/40 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kussakin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisessa myyntipäällyksessä on oltava tässä luvussa säädetyt terveysvaroitukset sen jäsenvaltion virallisella kielellä tai kielillä, jossa tuote on saatettu markkinoille.

– –

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisissa myyntipäällyksissä olevat terveysvaroitukset on painettu pysyvästi niin, että niitä ei voi irrottaa, ja että ne ovat täysin näkyvissä, myös niin, että mikään veromerkki, hintamerkintä, turvaominaisuus, kääre, päällys, laatikko tai muu seikka ei peitä näitä merkintöjä osittain tai kokonaan taikka häiritse niiden lukemista, kun tupakkatuotteet saatetaan markkinoille. Muiden tupakkatuotteiden kuin savukkeiden ja kääretupakan pussimaisissa vähittäismyyntipakkauksissa terveysvaroitukset voidaan kiinnittää tarroilla edellyttäen, ettei näitä tarroja voida irrottaa. Terveysvaroitukset eivät saa rikkoutua vähittäismyyntipakkauksen avaamisen yhteydessä lukuun ottamatta pakkausta, jossa on läppäkansi, joiden osalta terveysvaroitukset saavat pakkausta avattaessa rikkoutua mutta ainoastaan niin, että tekstin, valokuvien ja tupakoinnin lopettamista koskevien tietojen graafinen koskemattomuus ja näkyvyys on varmistettu.

– –

8. Vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten, jotka on suunnattu kuluttajille unionissa, kuvissa on noudatettava tämän luvun säännöksiä.”

B Saksan oikeus

6. Tupakkatuotteista ja vastaavista tuotteista annetun asetuksen (Verordnung über Tabakerzeugnisse und verwandte Erzeugnisse, jäljempänä TabakerzV) 11 §:ssä, jonka otsikko on ”Tupakkatuotteiden päällysmerkintöjä koskevat yleiset säännökset”, säädetään seuraavaa:

”(1) Seuraavia yleisiä vaatimuksia sovelletaan 12–17 momentissa tarkoitettujen terveysvaroitusten sijoittamiseen ja kiinnittämiseen tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin ja myyntipäällyksiin: Terveysvaroitukset

– –

4. eivät saa olla osittain tai kokonaan peitossa tai niiden lukeminen ei saa häiriintyä, kun tupakkatuotteet saatetaan markkinoille, kaupan pitäminen mukaan luettuna; pakkauksissa, joissa on läppäkansi, terveysvaroitukset saavat pakkausta avattaessa rikkoutua ainoastaan niin, että graafinen koskemattomuus ja luettavuus on varmistettu,

– –

(2) Vähittäismyyntipakkausten ja myyntipäällysten, jotka on suunnattu kuluttajille Euroopan unionissa, myynninedistämiseen tarkoitettujen kuvausten on täytettävä tämän jakson vaatimukset.”[3]

II Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

7. JS:llä on kaksi valintamyymälää Münchenissä (Saksa). Näiden myymälöiden kassoilla se tarjosi 20.5.2017 alkaen myyntiin savukkeita alla olevassa kuvassa esitetyn kaltaisissa automaateissa (jäljempänä riidanalainen automaatti):

[3] TabakerzV:n 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu ”jakso” on kyseisen asetuksen 3 jakso, joka koskee pakkauksia ja varoituksia.

8. Automaatissa säilytettävät savukepakkaukset eivät olleet asiakkaiden nähtävillä. Vaikka automaatin valintanäppäimissä, joiden avulla haluttu tuote valitaan, oli esitetty erilaisia savukemerkkejä, niissä ei ollut lakisääteisiä terveysvaroituksia.

9. Myynti tapahtui siten, että asiakas pyysi ensin kassahenkilöä asettamaan automaatin käyttöön ja sitten painoi haluamansa savukemerkin mukaista valintanäppäintä. Tämän jälkeen automaatin luovutuslaite kuljetti savukepakkauksen kassahihnalle. Seuraavaksi savukepakkaus maksettiin kassalla, mikäli asiakas toteutti ostoaikomuksensa. Tällä myyntitapahtuman järjestämisellä automaatin avulla pyrittiin estämään varkauksia ja suojelemaan nuorisoa.

10. Pro Rauchfrei e.V., joka on voittoa tavoittelematon yhdistys, nosti Landgericht München I:ssä (alueellinen alioikeus, München I, Saksa) kanteen, jossa se vaati ensisijaisesti, että JS:ää kielletään rangaistuksen uhalla pitämästä kaupan tupakkatuotteita ja etenkin savukkeita siten, että vähittäismyyntipakkauksissa tai niiden myyntipäällyksissä olevat terveysvaroitukset ovat peitossa, kuten edellä 8 ja 9 kohdassa kuvataan. Toissijaisesti Pro Rauchfrei vaati, että JS:ää kielletään rangaistuksen uhalla pitämästä kaupan tupakkatuotteita ja etenkin savukkeita siten, että sellaisten vähittäismyyntipakkausten, joissa on lakisääteiset terveysvaroitukset, sijasta näkyvillä olevissa vähittäismyyntipakkausten kuvissa ei ole tällaisia terveysvaroituksia, kuten mainituissa kohdissa kuvataan.

11. Landgericht München I hylkäsi kanteen 5.7.2018 antamallaan tuomiolla.

12. Oberlandesgericht München (osavaltion ylioikeus, München, Saksa) hylkäsi 25.7.2019 antamallaan tuomiolla valituksen, jonka Pro Rauchfrei oli tehnyt Landgericht München I:n tuomiosta.

13. Pro Rauchfrei teki Oberlandesgericht Münchenin tuomiosta Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin.

14. Bundesgerichtshof katsoo, että Revision-valituksen menestyminen riippuu direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen ja 8 kohdan tulkinnasta. Se päätti näin ollen lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Käsittääkö [direktiivin 2014/40] 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu markkinoille saattamisen käsite tupakkatuotteiden tarjoamisen automaateissa siten, että automaateissa olevissa savukepakkauksissa on lakisääteiset varoitukset mutta kuluttaja ei aluksi näe automaatissa saatavilla olevia savukepakkauksia ja pakkauksissa olevat varoitukset tulevat näkyviin vasta, kun asiakas käyttää automaattia, jonka kassalla työskentelevä henkilö on ensin asettanut käyttöön, ja automaatti luovuttaa savukepakkauksen kassahihnalle vielä ennen maksutapahtumaa?

2) Käsittääkö [direktiivin 2014/40] 8 artiklan 3 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvä kielto, jonka mukaan mikään ’muu seikka’ ei saa ’peittää’ varoituksia, tapauksen, jossa tavaran esillepanossa automaatti peittää koko savukepakkauksen ulkoasun?

3) Täyttyykö [direktiivin 2014/40] 8 artiklan 8 kohdan tunnusmerkistötekijä ’vähittäismyyntipakkausten kuvat’ myös silloin, jos kyse ei ole todellisuutta vastaavasta alkuperäispakkauksen kuvasta mutta kuluttaja yhdistää kuvan sen ulkoasun perusteella savukepakkaukseen ääriviivojen, mittasuhteiden, värien ja logon osalta?

4) Täyttyvätkö [direktiivin 2014/40] 8 artiklan 8 kohdan vaatimukset käytetystä kuvasta riippumatta jo silloin, jos kuluttajalla on ennen kauppasopimuksen tekemistä tilaisuus nähdä savukepakkaukset lakisääteisine varoituksineen?”

15. Kirjallisia huomautuksia esittivät JS ja Euroopan komissio. Käsiteltävässä asiassa ei ole pidetty istuntoa.

III Asian tarkastelu

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

16. Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, käsittääkö direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu markkinoille saattamisen käsite tupakkatuotteiden tarjoamisen automaateissa siten, että pakkaukset ovat aluksi automaatin sisällä eikä kuluttaja näe niitä, jolloin niissä olevat terveysvaroitukset tulevat näkyviin vasta, kun asiakas käyttää automaattia ja automaatti luovuttaa savukepakkauksen kassahihnalle ennen maksutapahtumaa.

17. Kuten edellä 1 kohdassa todettiin, direktiivin 2014/40 8 artiklan 1 kohdan mukaan kussakin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisessa myyntipäällyksessä on oltava kyseisen direktiivin II osaston II luvussa säädetyt terveysvaroitukset (jäljempänä vaadittavat terveysvaroitukset). Kyseisen direktiivin 8 artiklan 3 kohdassa täsmennetään muun muassa, että tietyt seikat eivät saa peittää näitä varoituksia osittain tai kokonaan tai häiritä niiden lukemista.

18. Huomautan, että sekä velvollisuutta, jonka mukaan pakkauksissa ja myyntipäällysteissä on oltava vaadittavat terveysvaroitukset, että niiden peittämistä tai lukemisen häiritsemistä koskevaa kieltoa sovelletaan direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan mukaan vain, ”kun tupakkatuotteet saatetaan markkinoille”.[4] Markkinoille saattamisen käsite määritellään direktiivin 2014/40 2 artiklan 40 alakohdassa seuraavasti: markkinoille saattamisella tarkoitetaan ”tuotteiden asettamista unionissa sijaitsevien kuluttajien saataville, niiden valmistuspaikasta riippumatta, maksusta tai ilman maksua, mukaan luettuna etämyynnin kautta – –”.

19. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee siten ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko nyt käsiteltävässä asiassa katsottava, että savukepakkaus on saatettu markkinoille: i) kun sitä pidetään kaupan riidanalaisessa automaatissa, toisin sanoen ennen ostopäätöksen tekemistä, vai ii) kun kyseinen savukepakkaus siirtyy tosiasiallisesti fyysisesti myyjältä asiakkaan haltuun maksutapahtuman jälkeen.

20. On huomautettava, että ennakkoratkaisupyynnön mukaan Oberlandesgericht München katsoi, että savukepakkausten pitäminen kaupan automaatissa ei kuulu direktiivin 2014/40 soveltamisalaan, koska tällaisessa esittämistavassa on kyse ”myyntijärjestelyistä”, joita ei ole yhdenmukaistettu kyseisellä direktiivillä sen johdanto-osan 48 perustelukappaleen mukaan.[5] Siten on nähdäkseni tutkittava, voidaanko direktiiviä 2014/40 soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa, ennen kuin tarkastelen ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä.

1. Sovelletaanko direktiiviä 2014/40 nyt käsiteltävässä asiassa?

21. Toisin kuin Oberlandesgericht München, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vaikuttaa kallistuvan sen kannalle, että direktiiviä 2014/40 voidaan soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa. Se toteaa etenkin, että vaikka direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleesta ilmenee, ettei direktiivillä yhdenmukaisteta ”kotimaisia myyntijärjestelyjä”, sen johdanto-osan 43 perustelukappaleessa ja 20 artiklan 5 kohdassa säädetään kuitenkin sähkösavukkeiden mainontaa koskevista säännöistä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös toteaa, että direktiivin 2014/40 otsikon ja johdanto-osan 60 perustelukappaleen mukaan kyseisellä direktiivillä yhdenmukaistetaan muun muassa tupakkatuotteiden ”esittämistapaa” koskevat säännökset, joiden voidaan ymmärtää käsittävän myös niiden esittämistapaan liittyvät olosuhteet.

22. Tältä osin JS väittää, että i) direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaletta sovelletaan paitsi sähkösavukkeisiin myös tupakkatuotteisiin, ii) savukepakkausten myynti automaateissa muodostaa kyseisessä perustelukappaleessa tarkoitetun myyntijärjestelyn ja iii) näin ollen savukepakkauksien myynti automaateissa ei kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan.

23. Komissio esittää päinvastaisen kannan. Se väittää, että vaikka direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleen mukaan myyntijärjestelyt, kuten tupakkatuotteiden myynti automaateissa, kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, tupakkatuotteisiin kiinnitettävät terveysvaroitukset kuuluvat kyseisen direktiivin, jolla nämä varoitukset yhdenmukaistetaan

[4] Direktiivin 2014/40 8 artiklan 1 kohdan mukaan ”jossa tuote on saatettu markkinoille”.

[5] Ennakkoratkaisupyynnön mukaan ”[Oberlandesgericht München] on katsonut, että savukepakkausten säilyttämisessä kyseessä olevassa myyntiautomaatissa on kyse ainoastaan myyntijärjestelystä. Kyseisen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleesta ilmenee, että direktiivin yhdenmukaistamistavoite ei koske myyntijärjestelyjä eikä mainontaa. Kyseisen direktiivin asiaa koskevia säännöksiä ei siten sovelleta savukkeiden kaupan pitämiseen automaateissa, mistä on kyse nyt käsiteltävässä asiassa”.

täysin, soveltamisalaan. Komissio korostaa etenkin, että Euroopan unionilla on toimivalta lähentää kansallisia sääntöjä, joilla kierretään toimenpiteitä, joiden tavoitteena on toimivat sisämarkkinat, kuten direktiivin 2014/40 päällysmerkintöjä koskevat säännökset.[6]

24. Direktiiviä 2014/40 voidaan nähdäkseni soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa.

25. Direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleen ensimmäisessä virkkeessä todetaan, että ”tällä direktiivillä ei – – yhdenmukaisteta savuttomia tiloja koskevia sääntöjä *eikä kotimaisia myyntijärjestelyjä tai kotimaista mainontaa* taikka tupakkamerkkien käyttämistä muissa kuin tupakkatuotteissa tai -palveluissa (’brand-stretching’), eikä sillä oteta käyttöön sähkösavukkeita tai täyttösäiliöitä koskevaa ikärajoitusta”.[7]

26. Direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleen ensimmäistä virkettä sovelletaan käsittääkseni ainoastaan sähkösavukkeisiin ja täyttösäiliöihin eikä savukkeiden kaltaisiin tupakkatuotteisiin.[8] Näin on ensinnäkin siksi, että kyseisessä virkkeessä viitataan nimenomaisesti ”sähkösavukkeisiin tai täyttösäiliöihin”. Toiseksi edeltävissä perustelukappaleissa – toisin sanoen johdanto-osan 36–47 perustelukappaleessa – viitataan kaikissa sähkösavukkeisiin tai nikotiinia sisältävään nesteeseen[9] mainitsematta tupakkatuotteita. Kolmanneksi tämän tulkinnan vahvistavat direktiivin 2014/40 valmisteluasiakirjat. Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltion laatimasta asiakirjasta[10] ilmenee, että johdanto-osan a–m perustelukappale – jotka vastaavat direktiivin 2014/40 johdanto-osan 36–48 perustelukappaletta – ”koskevat 18 artiklaa” – nykyisin direktiivin 2014/40 20 artiklaa, jonka otsikko on ”Sähkösavukkeet”. Etenkin johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale on lähes identtinen direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleen kanssa.

27. Riippumatta siitä, sovelletaanko direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleen ensimmäistä virkettä tupakkatuotteisiin, mielestäni ei kuitenkaan voida katsoa, että kyseisellä direktiivillä yhdenmukaistetaan tupakkatuotteiden myyntiä automaateissa koskevia kansallisia sääntöjä tai näiden tuotteiden mainontaa tupakka-automaateissa koskevia kansallisia sääntöjä.

28. Direktiivillä 2014/40 ei ensinnäkään yhdenmukaisteta tupakkatuotteiden myyntiä automaateissa koskevia kansallisia sääntöjä. Direktiivin 2014/40 1 artiklassa, jossa määritellään kyseisen direktiivin kohde, ei nimittäin viitata automaateissa tapahtuvaan myyntiin tai mihinkään myyntijärjestelyihin.[11] Lainsäädäntömenettelyssä kaavailtiin lisäksi automaateissa tapahtuvan myynnin kieltämistä tai rajoittamista, eikä sitä otettu huomioon direktiivin 2014/40

6 Komissio vetoaa tuomioon 5.10.2000, Saksa v. parlamentti ja neuvosto (C-376/98, EU:C:2000:544, 100 kohta).

7 Kursivointi tässä.

8 Täydellisyyden vuoksi on syytä täsmentää, että sähkösavukkeet eivät ole tupakkatuotteita. Direktiivin 2014/40 2 artiklan 4 alakohdan mukaan tupakkatuotteet ovat ”tupakasta kokonaan tai osittain koostuvia tuotteita”. Tämä ei päde sähkösavukkeisiin, joiden avulla voidaan ”kuluttaa nikotiinipitoista höyryä”, kuten 2 artiklan 16 alakohdasta ilmenee. Sähkösavukkeita ei käytetä tupakan, sellaisena kuin se määritellään 2 artiklan 1 alakohdassa, eli ”lehtien ja muiden tupakkakasvien luonnollisten, käsiteltyjen tai käsittelemättömien osien” kuluttamiseen (ks. myös tuomio 4.5.2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, 37 ja 38 kohta).

9 Lukuun ottamatta kuitenkin johdanto-osan 42 ja 45 perustelukappaletta. Johdanto-osan 42 perustelukappaleessa käytetään kuitenkin ilmaisua ”näiden tuotteiden”, jonka voidaan ainoastaan ymmärtää viittaavan edellisessä perustelukappaleessa kuvattuihin tuotteisiin eli sähkösavukkeisiin. Lisäksi johdanto-osan 45 perustelukappaleeseen sisältyvä viittaus ”epäiltyihin haittavaikutuksiin” ihmisten terveydelle vastaa 20 artiklan 9 kohtaa, jota sovelletaan ainoastaan sähkösavukkeisiin, ja samaan perustelukappaleeseen sisältyvä viittaus ”suojalausekkeeseen” vastaa 20 artiklan 11 kohtaa, jota sovelletaan samoin ainoastaan sähkösavukkeisiin.

10 Ks. neuvoston asiakirja nro 17727/13 ANNEX, 17.12.2013 (sivulla 15).

11 Lukuun ottamatta 1 artiklan d alakohtaan sisältyvää ”tupakkatuotteiden rajatylittävää etämyyntiä” – jossa ei nimenomaisesti ole kyse ”kotimaisista” myyntijärjestelyistä, jotka direktiivin 2014/40 johdanto-osan 48 perustelukappaleen ensimmäisen virkkeen mukaan jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

vaikutustenarvioinnissa.[12] Tupakkatuotteiden myynti automaateissa kuuluu lisäksi neuvoston suosituksen 2003/54/EY soveltamisalaan;[13] kyseisen suosituksen johdanto-osan 16 perustelukappaleen mukaan suosituksessa keskitytään ”muihin” mainonta-, markkinointi- ja myynninedistämiskeinoihin kuin niihin, joista säädetään muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/37/EY[14] (nyt kumottu ja korvattu direktiivillä 2014/40). Tältä osin on viitattava suosituksen 2003/54 1 kohdan c alakohtaan, jossa jäsenvaltioita suositetaan joko ”[rajoittamaan] tupakka-automaattien sijoittaminen tiloihin, joihin pääsevät vain kansallisessa laissa tupakkatuotteiden ostamiseen vaadittavan iän saavuttaneet henkilöt, jos ikärajoista on säädetty, tai [sääntelemään] tällaisten automaattien kautta myytävien tuotteiden saatavuutta”.

29. Toiseksi direktiivillä 2014/40 ei yhdenmukaisteta tupakkatuotteiden mainontaa automaateissa koskevia kansallisia sääntöjä. Direktiivin 2014/40 1 artiklassa, jossa määritellään kyseisen direktiivin kohde, ei nimittäin viitata automaateissa tapahtuvaan tupakkatuotteiden mainontaan tai mihinkään mainontaan välineestä riippumatta. Lisäksi tupakkatuotteiden mainonta tupakka-automaateissa kuuluu suosituksen 2003/54 soveltamisalaan; kuten edellä 28 kohdassa selitettiin, suosituksessa keskitytään sellaisiin mainonta-, markkinointi- ja myynninedistämiskeinoihin, jotka eivät kuulu direktiivin 2014/40 soveltamisalaan. Tältä osin on viitattava suosituksen 2003/54 2 kohdan d alakohtaan, jossa jäsenvaltioita suositetaan ”[kieltämään] kansallisten perustuslakien tai perustuslaillisten periaatteiden mukaisesti” ”sisä- ja ulkomainontakeinojen (esimerkiksi tupakka-automaatteihin sijoitettujen mainosten) käyttäminen”.[15]

30. Vaikka direktiivillä 2014/40 ei siis yhdenmukaisteta tupakkatuotteiden myyntiä automaateissa tai näissä automaateissa tapahtuvaa mainontaa koskevia kansallisia sääntöjä, tästä ei seuraa, ettei kyseistä direktiiviä voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa.

31. Unionin tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa ei ole ensinnäkään kyse siitä, voidaanko tupakkatuotteita myydä automaateissa (tai voidaanko tupakkatuotteiden myynti automaateissa rajata koskemaan henkilöitä, jotka ovat ylittäneet näiden tuotteiden ostamiseen vaadittavan lakisääteisen ikärajan). Kyse on siitä, että *mikäli kansallisessa lainsäädännössä sallitaan tupakkatuotteiden myynti automaateissa, kuten Saksassa vaikuttaa olevan*, voiko kyseinen automaatti yhtäältä peittää kokonaan näkyvistä tupakkatuotteilta vaadittavat terveysvaroitukset ja toisaalta voidaanko sen valintapainikkeissa käyttää sellaisia näiden tuotteiden kuvia, joissa näitä varoituksia ei ole. Tämä kysymys kuuluu direktiivin 2014/40 soveltamisalaan, koska sen yhtenä tavoitteena on 1 artiklan b alakohdan mukaan lähentää ”tupakkatuotteiden pakkausmerkintöjen ja pakkausten tietyt näkökohdat, mukaan luettuina terveysvaroitukset”

[12] 19.12.2012 päivätty vaikutustenarviointi, joka on liitetty ehdotukseen tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annettavaksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (SWD(2012) 452 final) (jäljempänä direktiivin 2014/40 vaikutustenarviointi). Direktiivin 2014/40 vaikutustenarvioinnin 1 osan 4.1 jakson mukaan ”tupakka-automaatteja koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämistä ei otettu huomioon vaikutustenarvioinnissa eikä julkisessa kuulemisessa. Tätä politiikanalaa ei otettu huomioon toissijaisuusperiaatteeseen liittyvien huolenaiheiden vuoksi ja ottaen huomioon tällä alalla jo saavutettu myönteinen edistys” (s. 50). Ks. myös RAND Europen syyskuussa 2010 julkaisema tutkimus, jonka otsikko on ”Tupakkatuotteita koskevan direktiivin tarkistamisen vaikutusten arviointi” (”Assessing the Impacts of Revising the Tobacco Products Directive”, jäljempänä RAND-tutkimus). RAND-tutkimuksen mukaan komission kaavailemista viidestä vaihtoehdosta kolme sisälsi tupakka-automaatteja koskevia toimenpiteitä: vaihtoehtoon 3 sisältyi toimenpiteitä, ”joilla alaikäisiä estetään käyttämästä automaatteja”, kun taas vaihtoehdoissa 4 ja 5 pohdittiin ”automaattien kieltämistä” kokonaan (ks. s. 189, 219, 227 ja 235). RAND-tutkimus on saatavilla Euroopan komission internetsivuilla.

[13] Tupakoinnin ehkäisemisestä ja aloitteista tupakoinnin torjunnan tehostamiseksi 2.12.2002 annettu suositus (EYVL 2003, L 22, s. 31).

[14] Tupakkatuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 5.6.2001 annettu direktiivi (EYVL 2001, L 194, s. 26). Direktiivi 2001/37 mainitaan suosituksen 2003/54 johdanto-osan 9 perustelukappaleessa.

[15] On viitattava myös suosituksen 2003/54 johdanto-osan 14 perustelukappaleeseen, jonka mukaan tupakka-automaateissa ”ei saisi olla muita mainoksia kuin sellaisia, jotka ovat ehdottoman tarpeellisia myytävien tuotteiden esittelemiseksi”.

käsittäviä kansallisia sääntöjä. Direktiivistä ei ilmene, että tupakkatuotteiden pakkausmerkintöjen ja pakkausten asian kannalta merkityksellisten ”näkökohtien” yhdenmukaistaminen rajoittuisi tupakkatuotteiden myyntiin määrätyillä välineillä.

32. Toiseksi unionin tuomioistuimen ratkaistavana ei ole kysymys siitä, onko tupakkamainonta sallittua vai ei. Kyse ei ole etenkään siitä, voiko tupakka-automaateissa olla tupakkamainoksia. Kyse on siitä, että *mikäli tupakkamainonta automaateissa on sallittua, kuten Saksassa vaikuttaa olevan*, onko automaatin valintapainikkeissa esitettävissä savukemerkkien kuvissa oltava vaadittavat terveysvaroitukset. Tämä kysymys kuuluu direktiivin 2014/40 soveltamisalaan, koska sen yhtenä tavoitteena on 1 artiklan b alakohdan mukaan lähentää kansallisia sääntöjä, jotka koskevat terveysvaroituksia, jotka esitetään tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa ja jotka 8 artiklan 8 kohdan mukaan on oltava näiden vähittäismyyntipakkausten kuvissa.

33. Katson näin ollen, että JS:n väitteistä poiketen direktiiviä 2014/40 sovelletaan nyt käsiteltävässä asiassa.

2. Onko tupakkatuotteiden esittämistapa riidanalaisessa automaatissa markkinoille saattamista?

34. Kuten edellä 19 kohdassa mainittiin, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko nyt käsiteltävässä asiassa katsottava, että savukepakkaus on saatettu markkinoille, kun sitä pidetään kaupan riidanalaisessa automaatissa vai kun kyseinen savukepakkaus siirtyy tosiasiallisesti fyysisesti myyjältä asiakkaan haltuun maksutapahtuman jälkeen.

35. JS väittää, että riippumatta siitä, sovelletaanko direktiiviä 2014/40 nyt käsiteltävässä asiassa, tupakkatuotteiden säilyttäminen riidanalaisessa automaatissa ei voi muodostaa markkinoille saattamista.

36. Komissio puolestaan katsoo, että kun otetaan huomioon sen kolmannesta ja neljännestä ennakkoratkaisukysymyksestä esittämä arviointi, tätä kysymystä ei ole tarpeen käsitellä. Komissio kuitenkin väittää, että jos unionin tuomioistuin ei yhdy komission direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdasta esittämään tulkintaan, olisi katsottava, että savukepakkaus on saatettu markkinoille ajankohtana, jona se luovutetaan automaatista kassahihnalle. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asia on ratkaista, saatettiinko kyseinen savukepakkaus markkinoille jo aikaisemmassa vaiheessa.

37. Savukepakkaus saatetaan nähdäkseni markkinoille, kun sitä pidetään kaupan riidanalaisessa automaatissa.

38. Direktiivin 2014/40 2 artiklan 40 alakohdassa esitetään tupakkatuotteiden markkinoille saattamisen käsitteen laaja määritelmä. Jotta voidaan katsoa, että tuote on saatettu markkinoille, riittää, että se on asetettu unionissa sijaitsevien kuluttajien saataville (jolloin tukkumyynti jää sen ulkopuolelle).

39. Etenkin koska direktiivin 2014/40 2 artiklan 40 alakohtaan ei sisälly mitään varaumaa keinoista, joilla tuote asetetaan kuluttajien saataville, näitä keinoja on pidettävä merkityksettöminä. Jos siis tupakkatuote asetetaan kuluttajien saataville automaatin välityksellä, se saatetaan markkinoille kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Tältä osin on merkityksetöntä, ettei Euroopan parlamentti noudattanut oikeudellisten asioiden valiokunnan ehdotusta muuttaa 2 artiklan 40 alakohtaa siten, että ”markkinoille saattamisella” tarkoitetaan ”tuotteiden asettamista unionissa sijaitsevien kuluttajien saataville, maksusta tai ilman maksua,

mukaan luettuna etämyynnin *tai myyntiautomaattien kautta – –*". [16] Yksi syy, miksi tätä ehdotusta ei hyväksytty, voisi nimittäin olla se, että sen voidaan ymmärtää viittaavan siihen, että tupakkatuotteiden myynti automaateissa on sallittua, vaikka tämä kysymys ei kuulu direktiivin 2014/40 soveltamisalaan, kuten edellä 28 kohdassa selitettiin.

40. Lisäksi direktiivin 2014/40 2 artiklan 40 alakohdan mukaan tuote katsotaan saatetun markkinoille, jos se asetetaan kuluttajien saataville "maksusta tai ilman maksua". Tupakkatuotteet, jotka on asetettu kuluttajien saataville ilman maksua, on siten saatettu markkinoille kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla (tietenkin jos tupakkatuotteiden ilmaisjakelu on sallittua, mitä se on vain, jos se ei tapahdu tapahtumien tai toimintojen, joilla on valtioiden rajat ylittäviä vaikutuksia, sponsoroinnin yhteydessä, jonka tarkoituksena taikka suorana tai epäsuorana vaikutuksena on tupakkatuotteiden myynnin edistäminen). [17] Toisin sanoen tupakkatuotteita ei tarvitse asettaa saataville myyntiä varten. Riittää, että ne asetetaan saataville kulutettaviksi. Tästä seuraa, että jos tupakkatuotteet asetetaan saataville myyntiä varten, ne on katsottava saatetun markkinoille ennen niiden ostamista ja maksamista.

41. Nyt käsiteltävässä asiassa edellä 39 ja 40 kohdasta seuraa, että savukepakkaus on saatettu markkinoille heti, kun sitä pidetään kaupan riidanalaisessa automaatissa, eikä vasta sitten, kun kyseinen savukepakkaus on maksettu ja siirtyy tosiasiallisesti fyysisesti myyjältä asiakkaan haltuun.

42. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että jos tupakkatuotetta pidetään kaupan automaatissa, jota asiakkaan on käytettävä, jotta tuote luovutetaan kassahihnalle, ennen sen maksamista, kyseinen tuote on katsottava saatetun markkinoille direktiivin 2014/40 2 artiklan 40 alakohdassa tarkoitetulla tavalla, kun sitä pidetään kaupan kyseisessä automaatissa, eikä vasta sitten, kun kyseinen tuote on maksettu ja se siirtyy tosiasiallisesti fyysisesti myyjältä asiakkaan haltuun.

B Toinen ennakkoratkaisukysymys

43. Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta lähinnä, käsittääkö direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvä kielto, jonka mukaan mikään "muu seikka" ei saa peittää vaadittavia terveysvaroituksia, tapauksen, jossa nämä varoitukset sisältävä koko pakkaus on peitossa, koska savukepakkaus ei ole näkyvissä silloin, kun se on automaatin sisällä.

44. Direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan "mikään veromerkki, hintamerkintä, turvaominaisuus, kääre, päällys, laatikko *tai muu seikka* ei [saa peittää vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisissa myyntipäällyksissä] olevia terveysvaroituksia osittain tai kokonaan", [18] kun tupakkatuotteet saatetaan markkinoille.

[16] Ks. 25.6.2013 hyväksytty oikeudellisten asioiden valiokunnan lausunto, joka sisältyy 24.7.2013 annettuun Euroopan parlamentin mietintöön ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (tarkistus 22 sivulla 273).

[17] Tupakkatuotteiden mainontaa ja sponsorointia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 26.5.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/33/EY (EYVL 2003, L 152, s. 16) 5 artiklan 2 kohdan mukaan.

[18] Kursivointi tässä.

45. Tältä osin JS väittää, että jos vähittäismyyntipakkaukselta vaadittavat terveysvaroitukset ovat peitossa, koska kyseinen pakkaus ei ole näkyvissä ollessaan automaatin sisällä, direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohtaa ei rikota. Sen mukaan automaatti ei ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ”seikka”, joka peittää vaadittavat terveysvaroitukset. Tällaisia ”seikkoja” voivat olla vain esineet, jotka vaarantavat vaadittavien terveysvaroitusten koskemattomuuden, eivätkä tupakkatuotteiden myynnissä käytettävät esineet.

46. Komissio puolestaan katsoo, että kun otetaan huomioon sen kolmannesta ja neljännestä ennakkoratkaisukysymyksestä esittämä arviointi, toista ennakkoratkaisukysymystä ei ole tarpeen tutkia. Komissio kuitenkin esittää, että jos unionin tuomioistuin ei yhdy komission direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdasta esittämään tulkintaan, sen olisi todettava, ettei riidanalaista automaattia voida pitää kyseisen direktiivin 8 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna ”seikkana”, joka peittää vaadittavat terveysvaroitukset. Komission näkemyksen mukaan kyseistä säännöstä ei ole mitään syytä tulkita laajasti siten, että 8 artiklan 3 kohtaa rikotaan yksinomaan siksi, että vähittäismyymälässä myytävät tupakkatuotteet eivät ole esillä myymälässä. Vaadittavien terveysvaroitusten tehokkuus voidaan varmistaa muilla keinoilla, kuten huolehtimalla siitä, että tuotevalintapainikkeet ovat direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdan mukaisia.

47. Katson, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvä kielto, jonka mukaan ”muut seikat” eivät saa peittää vaadittavia terveysvaroituksia, ei koske tapausta, jossa tupakkatuotteiden koko pakkaus on peitossa näiden tuotteiden ollessa automaatin sisällä.

48. Ensinnäkin direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä todetaan, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisissa myyntipäällyksissä olevat *vaadittavat terveysvaroitukset* eivät saa olla osittain tai kokonaan peitossa. Siinä ei todeta, että *vähittäismyyntipakkaukset*, joissa nämä varoitukset ovat, eivät saa olla peitossa vähittäismyymälöissä (jotta varmistetaan varoitusten näkyminen kokonaisuudessaan). [19]

49. Toiseksi siltä osin kuin direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että vaadittavien terveysvaroitusten on oltava ”painettu pysyvästi niin, että niitä ei voi irrottaa” ja ettei mikään saa ”[peittää] näitä merkintöjä osittain – – taikka [häiritä] niiden lukemista”, sillä pyritään varmistamaan, ettei vaadittavien terveysvaroitusten koskemattomuus vaarannu. Vähittäismyyntipakkausten, joissa nämä varoitukset ovat, säilyttäminen automaatin sisällä ei vaikuta varoitusten koskemattomuuteen.

50. Kolmanneksi direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä ei pelkästään kielletä vaadittavien terveysvaroitusten peittämistä. Siinä pikemminkin täsmennetään, etteivät tietyt seikat, nimittäin ”veromerkki, hintamerkintä, turvaominaisuus, kääre, päällys, laatikko *tai muu seikka*”, saa peittää näitä varoituksia. [20] Automaatti ei selvästikään ole mikään ”laatikko” kääreestä tai päällyksestä puhumattakaan. Sen ei mielestäni voida myöskään katsoa kuuluvan direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetyn kiellon soveltamisalaan siksi, että siinä viitataan ”muuhun seikkaan”, joka peittää vaadittavat terveysvaroitukset. Se, ettei kyseisessä säännöksessä määritellä näitä ”muita seikkoja”, ei nimittäin tarkoita, että *mikä tahansa* varoitukset peittävä asia kuuluu kiellon soveltamisalaan. Siinä mainitut esimerkit pikemminkin viittaavat siihen, että ”muun seikan” on joko oltava kiinnitetty

[19] Direktiivin 2014/40 valmisteluasiakirjoissa itse asiassa kaavailtiin päinvastaista lähestymistapaa – toisin sanoen tupakkatuotteiden myyntipisteissä esilläolon rajoittamista tai kieltämistä kokonaan (mistä kuitenkin luovuttiin). Ks. tältä osin direktiivin 2014/40 vaikutustenarvioinnin 1 osan 4.1 jakso (s. 50) ja RAND-tutkimus (s. 227 ja 233).

[20] Kursivointi tässä.

kyseiseen tupakkatuotteen päällykseen (kuten veromerkki, hintamerkintä ja turvaominaisuus) tai muodostettava itse kyseinen pakkaus, ”myyntipäällys” mukaan luettuna, sellaisena kuin se määritellään direktiivin 2014/40 2 artiklan 29 alakohdassa, (tai sen osa) (kuten kääre, päällys ja laatikko). Tämä ei päde automaattiin, jota ei voida pitää pakkauksena, koska (kääreestä, päällyksestä ja laatikosta poiketen) sen tarkoitus ei ole suojata tai jopa säilöä yhtä tai useampaa tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausta vaan asettaa nämä tuotteet saataville myyntiä varten.

51. Neljänneksi edellä 47 kohdassa ehdotettu direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen tulkinta on kansainvälisen oikeuden mukainen. On mainittava, että Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat sopimuspuolia tupakoinnin torjuntaa koskevassa Maailman terveysjärjestön (WHO) puitesopimuksessa, joka allekirjoitettiin Genevessä 21.5.2003 (jäljempänä puitesopimus) ja jonka määräykset sitovat niitä.[21] Puitesopimuksen 11 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimuspuolten ”on – – ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin, joilla varmistetaan, että: – – (b) kaikissa tupakkatuotteiden yksikkö- ja muissa pakkauksissa sekä tupakkatuotteiden ulkopakkauksissa ja merkinnöissä on oltava myös tupakankäytön haitallisista vaikutuksista kertovat terveysvaroitukset – –”. On myös mainittava, että puitesopimuksen sopimuspuolet laativat kyseisen sopimuksen täytäntöönpano-ohjeet, jotka eivät tosin ole sitovia mutta joiden on tarkoitus vaikuttaa ratkaisevasti niiden säännösten sisältöön, joita Euroopan unioni antaa nyt tarkasteltavana olevalla alalla.[22] Tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön puitesopimuksen 11 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden (jäljempänä puitesopimuksen 11 artiklan täytäntöönpano-ohjeet) 10 kohdassa todetaan, että ”sopimuspuolten olisi varmistettava, että muut vaadittavat pakkaus- ja päällysmerkinnät tai kaupalliset irtolehtiset ja kiinnitetyt lehtiset” tai ”muut merkinnät, kuten veromerkki ja puitesopimuksen 15 artiklan vaatimusten mukaiset merkinnät, eivät peitä – – terveysvaroituksia”. Siten puitesopimuksen 11 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden 10 kohdan mukaan ainoita, jotka eivät saisi peittää terveysvaroituksia, ovat i) ”muut vaadittavat pakkaus- ja päällysmerkinnät”,[23] puitesopimuksen 15 artiklassa vaadittavat merkinnät mukaan luettuina,[24] ja ii) ”kaupalliset irtolehtiset ja kiinnitetyt lehtiset”.[25] Automaatti ei selvästikään kuulu kumpaankaan ryhmään. Kyseisten täytäntöönpano-ohjeiden 54 kohdassa myös todetaan, että ”sopimuspuolten olisi huolehdittava siitä, että liimaetiketit, tarrat, kotelot, päällykset, suojukset, kääreet ja tupakkavalmistajien myynninedistämiseen tarkoitetut irtolehtiset ja kiinnitetyt lehtiset eivät peitä terveysvaroituksia tai heikennä niiden tehoa”. Mitään näistä käsitteistä ei myöskään voida käyttää automaatista. Kaikki esineet, jotka puitesopimuksen 11 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden mukaan eivät saisi peittää terveysvaroituksia, ovat esineitä, jotka voidaan kiinnittää vähittäismyyntipakkauksen sisälle tai sen ulkopuolelle.

52. Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen olisi siten vastattava, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvä kielto, jonka mukaan ”muut seikat” eivät saa peittää vaadittavia terveysvaroituksia, ei koske tapausta, jossa tupakkatuotteen koko pakkaus on peitossa siksi, että kyseistä tuotetta säilytetään automaatissa siten, ettei se ole kuluttajan nähtävissä.

[21] Ks. direktiivin 2014/40 johdanto-osan seitsemäs perustelukappale. Ks. myös saman direktiivin 1 artikla, jonka mukaan direktiivillä pyritään ”[täyttämään puitesopimuksen] mukaiset unionin *velvoitteet*” (kursivointi tässä).

[22] Tuomio 4.5.2016, Puola v. parlamentti ja neuvosto (C-358/14, EU:C:2016:323, 47 kohta).

[23] Kaikkien tupakkatuotteiden yksikkö- ja muissa pakkauksissa sekä tupakkatuotteiden ulkopakkauksissa ja merkinnöissä on nimittäin oltava ”tietoa tupakkatuotteiden olennaisista ainesosista ja päästöistä” (ks. puitesopimuksen 11 artiklan 2 kohta).

[24] Puitesopimuksen 15 artiklassa vaadittavien merkintöjen tarkoituksena on estää tupakkatuotteiden laiton kauppa. Niiden vastineita direktiivissä 2014/40 ovat yksilöllinen tunniste ja turvaominaisuudet, joista säädetään sen 15 ja 16 artiklassa.

[25] Täsmennän, että puitesopimuksen 11 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden 6 kohdassa määritellään ”kiinnitetty lehtinen” siten, että sillä tarkoitetaan ”kuluttajien vähittäiskaupassa ostaman yksittäispakkauksen ja/tai kartongin ulkopuolelle kiinnitettyä sanomaa – –”.

C Kolmas ennakkoratkaisukysymys

53. Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta lähinnä, onko kuva, joka ei ole todenmukainen kuvaus alkuperäispakkauksesta mutta jonka kuluttaja yhdistää sen ulkoasun perusteella savukepakkaukseen ääriviivojen, mittasuhteiden, värien ja logon osalta, direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu vähittäismyyntipakkauksen kuva.

54. JS katsoo, että kolmanteen kysymykseen olisi vastattava kieltävästi. Sen mukaan kysymys siitä, voidaanko riidanalaisen automaatin valintapainikkeissa olevia savukemerkkien kuvia pitää direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuina vähittäismyyntipakkausten kuvina, ei kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan, koska sen johdanto-osan 48 perustelukappaleen mukaan direktiivillä ei yhdenmukaisteta kotimaista mainontaa. Nämä savukemerkkien kuvat eivät joka tapauksessa ole 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja savukkeiden vähittäismyyntipakkausten kuvia. Ne ovat pikemminkin osa myyntiprosessia, koska niiden avulla kuluttajat voivat valita sen savukemerkin, jota he haluavat ostaa.

55. Komissio sitä vastoin katsoo, että kolmanteen kysymykseen olisi vastattava myöntävästi. Sen mukaan direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettua vähittäismyyntipakkausten kuvien käsitettä on tulkittava laajasti siten, että se käsittää savukepakkauksen kaikenlaisen esitystavan. Tämä seuraa komission mukaan englannin- ja ranskankielisen ilmaisun ”image” käytöstä; edellytyksestä, jonka mukaan elintarvikemerkintöjen osalta kuluttajalle on annettava tarvittavat tiedot, jotta hän voi tehdä valintoja täysin tietoisena tosiseikoista, ja kuluttajaa olisi suojeltava harhaanjohtavilta väitteiltä; SEUT 168 artiklan 1 kohdan mukaisesta tavoitteesta varmistaa ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu ja siitä seikasta, että muussa tapauksessa kuluttaja näkisi vaadittavat terveysvaroitukset vasta, kun savukepakkaus on luovutettu kassahihnalle.

56. Katson, että savukemerkkien kuvia, jotka eivät kuvaa vähittäismyyntipakkauksia todenmukaisesti mutta jotka keskivertokuluttaja yhdistää niiden ulkoasun perusteella tupakkatuotepakkaukseen, on pidettävä direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuina vähittäismyyntipakkausten kuvina.

57. Kuten edellä 2 kohdassa mainittiin, direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa säädetään, että ”vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten, jotka on suunnattu kuluttajille unionissa, kuvissa” on noudatettava kyseisen direktiivin II osaston II luvun säännöksiä, eli niissä on etenkin oltava vaadittavat terveysvaroitukset. Vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten kuvien käsitettä ei kuitenkaan määritellä 8 artiklan 8 kohdassa tai muissa direktiivin säännöksissä.

58. Oikeuskäytännön mukaan sellaisten ilmaisujen merkitys ja ulottuvuus, joita ei ole määritelty unionin oikeudessa, on määriteltävä sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka niillä on yleiskielessä, ottaen samalla huomioon se asiayhteys, jossa niitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon ne kuuluvat. [26]

59. Ensinnäkin kuvan käsitteellä tarkoitetaan tavallisesti paitsi henkilön tai esineen esittämistä tai yhdennäköisyyttä myös henkilön tai esineen muodon toisintamista tai jäljittelyä. Tämä viittaa siihen, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu kuvan käsite sisältää myös, muttei ainoastaan, tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten tai myyntipäällysten todenmukaiset

[26] Tuomio 22.4.2021, Austrian Airlines (C-826/19, EU:C:2021:318, 22 kohta).

kuvaukset, ja etenkin siihen, ettei tämä käsite rajoitu pelkästään valokuviin. Tämä pätee paitsi englanninkieliseen ilmaisuun ”image” myös ranskankieliseen ilmaisuun ”image”, italiankieliseen ilmaisuun ”illustrazione” ja saksankieliseen ilmaisuun ”Bild”, joita näissä kieliversioissa käytetään 8 artiklan 8 kohdassa.

60. Toiseksi direktiivin 2014/40 10 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, jossa säädetään, että kussakin poltettavaksi tarkoitetun tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksessa ja mahdollisessa myyntipäällyksessä on oltava yhdistetty terveysvaroitus, kuvataan tätä varoitusta siten, että siinä on tekstivaroitus ja ”vastaava värivalokuva”. Kyseisen direktiivin 2 artiklan 33 alakohdassa, jossa määritellään yhdistetty terveysvaroitus, käytetään käsitettä ”valokuva tai kuvitus”. Siten valokuvaan viitattaessa 2 artiklan 33 alakohdassa ja 10 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei käytetä käsitettä ”kuva”, jota 8 artiklan 8 kohdassa käytetään, vaan toista käsitettä (”valokuva” tai ”kuvitus”). Tämä viittaa siihen, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu kuvan käsite ei rajoitu pelkästään vähittäismyyntipakkausten valokuviin. Sama pätee 2 artiklan 33 alakohdan ja 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan ranskankieliseen versioon, joissa käytetään ilmaisuja ”photo ou – – illustration” ja ”photographie” eikä 8 artiklan 8 kohdassa käytettyä ilmaisua ”image”, ja 2 artiklan 33 alakohdan ja 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan saksankieliseen versioon, joissa käytetään ilmaisuja ”Fotografie oder Illustration” ja ”Farbfotografie” eikä 8 artiklan 8 kohdassa käytettyä ilmaisua ”Bild”. Tämä pätee jossain määrin myös 2 artiklan 33 alakohdan ja 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan italiankieliseen versioon, joissa käytetään ilmaisuja ”fotografia o – – illustrazione” ja ”fotografia”, kun taas 8 artiklan 8 kohdassa käytetään ilmaisua ”illustrazione”. Kokonaisuutena ottaen näissä 2 artiklan 33 alakohdan ja 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan eri kieliversioissa käytetään eri käsitettä (tai käsitteitä), kun niissä viitataan varsinaiseen valokuvaan.

61. Kolmanneksi direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetun vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten kuvien käsitteen laaja tulkinta siten, että siihen kuuluvat paitsi vähittäismyyntipakkausten todenmukaiset kuvaukset myös kuvat, jotka kuluttajat yhdistävät tupakkatuotepakkaukseen, on nähdäkseni direktiivin tavoitteiden ja etenkin sen 8 artiklan tavoitteen mukainen.

62. Oikeuskäytännön mukaan direktiivillä 2014/40 pyritään kahteen tavoitteeseen eli helpottamaan tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa pitäen lähtökohtana varsinkin nuorten terveyden suojelun korkeaa tasoa.[27] Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, kuva, jonka kuluttaja yhdistää tupakkatuotepakkaukseen, saattaa laukaista ostoimpulssin samalla tavalla kuin pakkauksen todenmukainen kuvaus. Tätä impulssia voidaan ehkäistä vaadittavilla terveysvaroituksilla. Direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetun vähittäismyyntipakkausten kuvien käsitteen laaja tulkinta siten, että siihen kuuluvat myös kuvat, jotka kuluttaja yhdistää tupakkatuotepakkaukseen, mahdollistaisi näiden varoitusten kiinnittämisen näihin kuviin, millä ehkäistäisiin tupakkatuotteiden ostamista ja parannettaisiin ihmisten terveyden suojelua.

63. Kun tarkastellaan 8 artiklan 8 kohdan tavoitetta, kyseisellä säännöksellä pyritään nähdäkseni estämään 8 artiklan 1 kohdassa vahvistetun säännön kiertäminen. Kyseisessä 8 artiklan 1 kohdassa nimittäin säädetään, että kussakin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa on oltava vaadittavat terveysvaroitukset. Saman artiklan 3 kohdalla

[27] Tuomio 4.5.2016, Puola v. parlamentti ja neuvosto (C-358/14, EU:C:2016:323, 80 kohta); tuomio 4.5.2016, Philip Morris Brands ym. (C-547/14, EU:C:2016:325, 171 ja 220 kohta); tuomio 17.10.2018, Günter Hartmann Tabakvertrieb (C-425/17, EU:C:2018:830, 23 kohta); tuomio 30.1.2019, Planta Tabak (C-220/17, EU:C:2019:76, 38 kohta) ja tuomio 22.11.2018, Swedish Match (C-151/17, EU:C:2018:938, 40 kohta).

varmistetaan tämän säännös tehokas vaikutus kieltämällä näiden varoitusten peittäminen tai niiden lukemisen häiritseminen. Saman artiklan 8 kohdassa käsitellään muun muassa tilannetta, jossa vähittäismyyjä pyrkii välttämään vaadittavien terveysvaroitusten esillä pitämisen myyntipisteessä pitämällä esillä vähittäismyyntipakkausten, joissa on nämä varoitukset, tilalla vähittäismyyntipakkausten kuvia, joissa varoituksia ei ole. Edellyttämällä, että tupakkatuotepakkausten kuvissa on myös varoitukset, 8 artiklan 8 kohdalla pyritään estämään tämä tilanne ja siten varmistamaan, 8 artiklan 3 kohdan tapaan, saman artiklan 1 kohtaan sisältyvän säännön tehokas vaikutus. Direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetun tupakkatuotepakkauksen kuvien käsitteen laajalla tulkinnalla siten, että siihen kuuluvat kuvat, jotka kuluttaja yhdistää tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin, varmistettaisiin 8 artiklan 1 kohdan täysi tehokkuus. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä, koska nyt käsiteltävässä asiassa 8 artiklan 1 kohdan tehokasta vaikutusta ei voida varmistaa soveltamalla 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädettyä kieltoa, kuten edellä 47–52 kohdassa selitettiin.

64. Neljänneksi edellä 56 kohdassa ehdotettu direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetun vähittäismyyntipakkausten kuvien käsitteen tulkinta on kansainvälisen oikeuden mukainen. Puitesopimuksen 13 artiklan 4 kohdassa nimittäin määrätään, että ”jokaisen sopimuspuolen on perustuslakinsa tai perustuslaillisten periaatteidensa mukaisesti vähintään: – – (b) vaadittava, että kaikessa tupakan mainonnassa ja tarvittaessa myynninedistämisessä ja tupakkasponsoroinnissa on terveysvaroitukset tai muut asianmukaiset varoitukset ja viestit”. Käsite ”tupakan mainonta ja myynninedistäminen” määritellään puitesopimuksen 1 artiklan c alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan ”kaupallisia tiedotteita, suosituksia tai toimia, joiden päämääränä, seurauksena tai todennäköisenä seurauksena on tupakkatuotteen tai tupakan käytön suora tai epäsuora edistäminen”. Tupakoinnin torjuntaa koskevan Maailman terveysjärjestön puitesopimuksen 13 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden (jäljempänä puitesopimuksen 13 artiklan täytäntöönpano-ohjeet) 14 kohdan mukaan ”automaatit – – muodostavat jo olemassaolollaan puitesopimuksen mukaisen mainonta- ja myynninedistämiskeinon”.[28] Tästä seuraa, että puitesopimuksen 13 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan tupakka-automaateissa tupakkamainonnan yhtenä muotona on oltava terveysvaroitukset.[29]

65. Direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetun vähittäismyyntipakkausten kuvien käsitteen on siten nähdäkseni käsitettävä paitsi kyseisen pakkauksen todenmukaiset kuvaukset myös kuvat, jotka keskivertokuluttaja yhdistää tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, sen määrittämiseksi, voidaanko tietty kuva yhdistää vähittäismyyntipakkauksiin, on otettava huomioon sen ulkoasu ääriviivojen, mittasuhteiden, värien ja logon osalta.

[28] Lisäksi on viitattava näiden täytäntöönpano-ohjeiden lisäyksessä olevaan neljänteen luetelmakohtaan, jonka otsikko on ”Ohjeellinen (ei-tyhjentävä) luettelo puitesopimuksen mukaisen tupakan mainonnan, myynninedistämisen ja sponsoroinnin muodoista” ja jossa mainitaan ”tupakkatuotteiden automaatit”.

[29] On totta, että puitesopimuksen 13 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden 40 kohdan viimeisessä virkkeessä todetaan, että ”niiden tehokkuuden maksimoimiseksi varoitusten ja muiden viestien, joita sopimuspuolten on puitesopimuksen 13 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaisesti vaadittava, olisi oltava *yhtenäisiä* niiden varoitusten ja viestien *kanssa*, joita pakkauksissa on puitesopimuksen 11 artiklan mukaisesti oltava” (kursivointi tässä) – mikä tarkoittaa, että terveysvaroitukset, joita tupakka-automaateissa on puitesopimuksen 13 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan oltava, *eivät ole identtisiä* niiden terveysvaroitusten kanssa, joita tupakkatuotteiden yksikköpakkauksissa ja ulkopakkauksissa on puitesopimuksen 11 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti oltava. Puitesopimuksen 13 artiklan 4 kohdan b alakohdasta ja puitesopimuksen 13 artiklan täytäntöönpano-ohjeiden 14 kohdasta kuitenkin ilmenee, että tupakka-automaateissa on oltava ainakin *jonkinlaisia* terveysvaroituksia.

66. Se, ovatko nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisen automaatin valintapainikkeissa olevat savukemerkkien kuvat kuvia, jotka keskivertokuluttaja yhdistää tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin niiden ulkoasun perusteella, on tosiseikkoja koskeva kysymys, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava.

67. Kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuun vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten kuvien käsitteeseen kuuluvat paitsi kuvat, jotka kuvaavat todenmukaisesti vähittäismyyntipakkauksia tai mahdollisia myyntipäällyksiä, myös kuvat, jotka keskivertokuluttaja yhdistää vähittäismyyntipakkauksiin tai mahdollisiin myyntipäällyksiin niiden ulkoasun perusteella ääriviivojen, mittasuhteiden, värien ja logon osalta.

D Neljäs ennakkoratkaisukysymys

68. Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta lähinnä, onko siinä tapauksessa, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdan soveltamisalaan kuuluvassa savukepakkauksen kuvassa ei ole vaadittavia terveysvaroituksia, tämä kuva siitä huolimatta kyseisen säännöksen mukainen, jos kuluttajalla on tilaisuus nähdä terveysvaroitukset ennen pakkauksen ostamista.

69. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan Oberlandesgericht München totesi, että direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa kielletään sellaisten savukepakkausten kuvien käyttö, joissa ei ole vaadittavia terveysvaroituksia, vain jos nämä kuvat esitetään savukepakkausten sijasta ennen myyntisopimuksen tekemistä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, voidaanko Oberlandesgericht Münchenin näkemykseen yhtyä.

70. JS väittää, että vaikka riidanalaisen automaatin valintapainikkeissa olevia savukemerkkien kuvia pidettäisiin direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuina vähittäismyyntipakkausten kuvina, kyseistä säännöstä ei rikota, koska kuluttaja näkee vaadittavat terveysvaroitukset, kun pakkaus luovutetaan hänelle. Lisäksi hän näkee nämä varoitukset joka kerta polttaessaan savukkeen.

71. Komissio esittää päinvastaisen kannan.

72. Katson, että jos direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdan soveltamisalaan kuuluvassa savukepakkauksen kuvassa ei ole vaadittavia terveysvaroituksia, on merkityksetöntä, onko kuluttajalla tilaisuus nähdä terveysvaroitukset ennen pakkauksen ostamista.

73. Ensinnäkin direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa vahvistetaan yleissääntö, jonka mukaan vähittäismyyntipakkausten kuvissa on noudatettava kyseisen direktiivin II osaston II luvun säännöksiä ja niissä on etenkin oltava vaadittavat terveysvaroitukset. Tähän sääntöön ei liity mitään ehtoja tai rajoituksia. Direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa kielletään siten sellaisten kuvien *käyttö*, joissa ei ole vaadittavia terveysvaroituksia, ostotapahtumasta riippumatta. Riittää, että kuvat ”on suunnattu kuluttajille”, kuten on ehdottomasti supermarketeissa käytettävien kuvien tapauksessa ja nyt käsiteltävässä asiassa.

74. Toiseksi ei voida väittää, että koska direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdalla pyritään ainoastaan estämään sen saman artiklan 1 kohdassa vahvistetun säännön kiertäminen, jonka mukaan kussakin savukepakkauksessa on oltava vaadittavat terveysvaroitukset, ensiksi mainittua säännöstä ei rikota, jos kuluttaja voi nähdä nämä varoitukset ennen savukepakkauksen ostamista.

Tämä tulkinta olisi ristiriidassa 8 artiklan 8 kohdan sanamuodon kanssa, jossa ei säädetä tällaisesta poikkeuksesta siinä vahvistettuun sääntöön. Toisin sanoen 8 artiklan 8 kohdalla pyritään paitsi estämään 8 artiklan 1 kohdan kiertäminen, kuten edellä 63 kohdassa selitettiin, myös täydentämään mainitussa säännöksessä vahvistettua sääntöä.

75. Neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että jos direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetussa tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen tai mahdollisen myyntipäällyksen kuvassa ei ole kyseisen direktiivin II osaston II luvussa säädettyjä terveysvaroituksia, kyseistä säännöstä rikotaan, vaikka kuluttajalla olisi tilaisuus nähdä vähittäismyyntipakkaus tai myyntipäällys, jossa on nämä varoitukset, ennen tuotteen ostamista.

IV Ratkaisuehdotus

76. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Bundesgerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Jos tupakkatuotetta pidetään kaupan automaatissa, jota asiakkaan on käytettävä, jotta tuote luovutetaan kassahihnalle, ennen sen maksamista, kyseinen tuote on katsottava saatetun markkinoille tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä sekä direktiivin 2001/37/EY kumoamisesta 3.4.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/40/EU 2 artiklan 40 alakohdassa tarkoitetulla tavalla, kun sitä pidetään kaupan kyseisessä automaatissa, eikä vasta sitten, kun kyseinen tuote on maksettu ja se siirtyy tosiasiallisesti fyysisesti myyjältä asiakkaan haltuun.

2) Direktiivin 2014/40 8 artiklan 3 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvä kielto, jonka mukaan ”muut seikat” eivät saa peittää terveysvaroituksia, ei koske tapausta, jossa tupakkatuotteen koko pakkaus on peitossa siksi, että kyseistä tuotetta säilytetään automaatissa siten, ettei se ole kuluttajan nähtävissä.

3) Direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuun vähittäismyyntipakkausten ja mahdollisten myyntipäällysten kuvien käsitteeseen kuuluvat paitsi kuvat, jotka kuvaavat todenmukaisesti vähittäismyyntipakkauksia tai mahdollisia myyntipäällyksiä, myös kuvat, jotka keskivertokuluttaja yhdistää vähittäismyyntipakkauksiin tai mahdollisiin myyntipäällyksiin niiden ulkoasun perusteella ääriviivojen, mittasuhteiden, värien ja logon osalta.

4) Jos direktiivin 2014/40 8 artiklan 8 kohdassa tarkoitetussa tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen tai mahdollisen myyntipäällyksen kuvassa ei ole kyseisen direktiivin II osaston II luvussa säädettyjä terveysvaroituksia, kyseistä säännöstä rikotaan, vaikka kuluttajalla olisi tilaisuus nähdä vähittäismyyntipakkaus tai myyntipäällys, jossa on nämä varoitukset, ennen tuotteen ostamista.